

Metsiemme lintuja

Yleistietoa linnuista

Vakituisen pesimälinnustoomme kuuluu 235 lajia. Näistä noin 90 pesii pääsääntöisesti erityyppisissä metsissä. Osa lajeista hankkii pesimäaikaisen ravintonsa muualta kuin metsästä, missä niiden pesä kuitenkin sijaitsee. Lisäksi uudistusaloilla ja nuorissa taimikoissa pesii avointa elinympäristöä vaativaa lajistoa, jonka pesimisedellytykset häviävät pian taimikon varttuessa. Tähän ryhmään lukeutuvia lajeja ei ole otettu mukaan tähän esitteeseen. Kuitenkin tällaiset avomaiden linnut ovat luonnontilaisenkin metsäympäristön lajeja metsäpalojen ja myrskytuhojen jälkeisinä vuosina. Nämä lajit saattavat pesiä myös muissa avoimissa ympäristöissä, esimerkiksi puuttomilla tai vähäpuustoisilla soilla, tai ne ovat löytäneet korvaavan elinympäristön ihmisen kokonaan muovamassa maatalousympäristössä.

Kukin laji esiintyy ympäristössä, mihin se on sopeutunut; kehrääjä elää mäntykankaalla, hippiäinen kuusimetsässä ja lehtokerttu lehtimetsässä. Metsän sijainti, puulajisuhteet, metsän ikä, kerroksellisuus, metsikön koko ja esimerkiksi lahopuuston rakenne vaikuttavat lajistoon. Keskimääräisellä metsähehtaarilla pesii Suomessa 1–4 lintuparia. Parimäärä on tavallisesti sitä suurempi, mitä enemmän alueella on metsänreunaa ja mitä tuottavampia metsät ovat. Havumetsissä lintuja pesii selvästi harvemmassa kuin lehti- ja sekametsissä. Pohjois-Suomessa lintutiheydet ovat alhaisempia kuin etelässä.

Tähän opasvihkoseen on valittu 58 Suomen metsissä pesivää lintulajia, eli noin kaksi kolmannesta metsälajeistamme. Mukana on sekä yleisiä ja tunnettuja että harvinaisempia lajeja. Jotta lajivalikoima olisi eri tavoin monipuolinen, osa yleisistäkin lajeista on jouduttu jättämään pois. Noin puolet esitteen lajeista on muuttolintuja, joita tapaa Suomessa vain pesimäaikaan. Valtaosa muuttavista lajeista talvehtii muualla Euroopassa ja Afrikassa, eräät itäiset lajit viettävät talven Aasiassa. Osittaismuuttajien pesimäkannasta osa muuttaa toisten yksilöiden jäädessä

meille talvehtimaan. Vaelluslajit liikehtivät epäsäännöllisesti vuosittain vaihtuvan ravintotilanteen, esimerkiksi havupuiden siemensadon tai jonkin muun ympäristökijän ohjaamina.

Suomen metsissä on todettu elävän noin 20 000 eri eliölajia, joten lintujen osuus kokonaislajimäärästä on vähäinen, alle puoli prosenttia. Vaikka lintuja näin ajatellen on vähän, ei ole vähäistä niihin kiinnitetty huomio: linnut ovat kuuluvia ja näkyviä, niiden seuraaminen on kiehtovaa ja lintuharrastus siksi suosittua. Myös linnustomme tila tunnetaan hyvin muihin eliöryhmiin verrattuna.

Historialtaan pitkä metsätaloutemme on muuttanut metsiä monin tavoin. Muutoksia on tapahtunut mm. puulajisuhteissa, metsien rakenteessa ja metsien määrässä. Näissä muutoksissa osa lintulajeista on kärsinyt ja osa hyötynyt. Suurin muutos viime vuosikymmenten aikana on ollut soiden laajamittainen ojitus 1960- ja 1970-luvuilla. Tästä johtuva metsien pinta-alan kasvu hyödytti useita metsien lajeja, mutta osa suoympäristössä esiintyvistä lajistosta taantui. Nykyisin uudisojituksia ei enää tehdä.

Monilla lajeilla on havaittu merkittävää vaihtelua pesimäkannan suuruudessa viimeisten vuosikymmenten aikana. Muutoksien syyn nimeäminen ei ole aina mahdollista, vaikeinta se on muuttolintujen osalta. Niiden menestymiseen vaikuttavat elinympäristön tila ja olosuhteet myös talvehtimisalueilla. Tavallisimpia syitä nopeaan muuttolinnun taantumiseen ovat kova pakkastalvi Euroopassa tai ankara kuivuusjakso Afrikassa siellä talvehtiville linnuille. Tiettyjen lajien runsaus vaihtelee jaksottain ravintotilanteen mukaan, ja lajit pystyvät reagoimaan resursseissa tapahtuviin muutoksiin. Yleensä sääolojen tai heikon ravintotilanteen pienentämä kanta elpyy nopeasti. Sen sijaan peruuttamaton muutos pesimä- tai talvehtimisympäristössä saattaa olla kohtalokas, mikäli laji ei sopeudu uusiin olosuhteisiin.

Pesimälinnuistamme 14 % on arvioitu valtakunnallisesti uhanalaiseksi. Metsissä pesivistä lajeista eri syistä uhanalaisia on 8 %. Valtakunnallisesti merkittävimmät lintualueet on liitetty kansallisiin suojeluohjelmiin tai Natura 2000-verkostoon lintu- tai luontodirektiivin perusteella. Valtakunnallisesti arvokkaimpien kohteiden suojelun lisäksi metsälintujen menestymisen kannalta on erityisen tärkeää, miten talouskäytössä olevat

metsät vastaavat lajien elinympäristövaatimuksiin nyt ja tulevaisuudessa. Vaikka valtaosa metsien lintulajeista menestyy talousmetsissämme hyvin aivan itsestään, tietyt lajit tarvitsevat erityistä huomioon ottamista.

Taantuneiden tai harvinaisten lintulajien menestymiseen talousmetsissä voidaan vaikuttaa monin eri tavoin. Nykyiset metsien hoito- ja korjuutoimenpiteet käsittävät useita velvoitteita ja suosituksia, joilla pyritään edistämään lintujen ja muiden metsälajien elinmahdollisuuksia. Metsien rakennepiirteisiin vaikuttavia toimenpiteitä ovat mm. lehtipuiden suosiminen sekapuuna, arvokkaiden elinympäristöjen huomioon ottaminen, säästöpuiden jättäminen ja suojavyöhykkeiden säästäminen rantametsissä. Näiden toimien ansiosta luonnonmetsille tyypilliset, linnustoa hyödyttävät rakennepiirteet lisääntyvät talousmetsissä: lahopuun määrä lisääntyy, kolopuut ja vanhat järeät puut lisääntyvät ja koivujen, haavan ja muiden lehtipuiden osuus lisääntyy. Lintujen pesimäaikaiset hakkuut painotetaan linnustollisesti köyhimmille metsätyypeille. Tällaisten tavoitteiden saavuttaminen on mahdollista samalla, kun tehokas puuntuotanto turvataan.

Oppaan lajeista on nimen yhteydessä mainittu ruumiin pituus nokan kärjestä pyrstön kärkeen mitattuna, eräistä myös siipien kärkiväli, sekä lajin keskikannan parimäärä Suomessa. Uhanalaisiksi ja silmälläpidettäviksi luokiteltujen lajien osalta on mainittu uhanalaisuusluokka. Julisteen ja esitteen yksilöt esittävät koirasta, mikäli lajin sukupuolten ulkonäkö poikkeaa toisistaan.

Opasvihkosen lopussa on esimerkkejä lintukirjallisuudesta, jonka avulla pääsee pidemmälle lintujen tunnistamisessa ja lintujen harrastamisessa.

Tämän opasvihkosen on laatinut Timo Lehesvirta metsätalous ja maankäyttöyksiköstämme. Jari Kostet on julisteen ja samalla tämän oppaan lintumaalausten tekijä.

Toivotamme kaikille ”lintuoppaamme” käyttäjille palkitsevia luontoretkeä.

Kesäkuussa 2003

UPM-Kymmene Metsä

Käki

Cuculus canorus Gök

32–36 cm, 60 000 paria, silmälläpidettävä

Pitkä pyrstö ja teräväkärkiset siivet muistuttaen pienikokoista haukkaa. Vanhan koiraan selkä, pää ja rinta siniharmaat, naarailla harmaa ja ruskea värimuoto. Laulu kaksitavuinen ”kukkuu”, paino ensimmäisellä tavulla. Myös muita vähemmän kantavia ääniä.

Talvehtii Afrikassa, meillä tavattavissa pääosin toukokuusta syyskuuhun yleistyen keväällä äitienpäivän aikoihin. Suomen ainoa pesäloisena lisääntyvä laji. Kukin käkinaaras on erikoistunut munimaan yhden tietyn isäntälajin pesiin. Vieraan lajin pesässä nopeasti kuoriutunut käenpoika työntää isäntälajin munat pois pesästä. Leppälintu on käen yleisimpiä isäntälajeja Suomessa. Viihtyy monentyypisissä metsissä isäntälajien elinympäristövaatimusten mukaan.

Kehrääjä

Caprimulgus europaeus Nattskärra

24–28 cm, 3 000 paria, silmälläpidettävä

Siivet pitkät ja kapeat, pyrstö pitkä. Suhteellisen isokokoinen pää ja pieni nokka. Ruskeanharmaan kirjava. Koiraalla valkoiset laikut siivissä ja pyrstössä. Havaitaan parhaiten kesäoinä äänestä, joka on yhtäjaksoinen karkea surina. Lyö siipiään vatsan alla yhteen, jolloin kuuluu teräviä lyöntiäänä surinan lomassa. Talvehtii Afrikassa, meillä toukokuusta syyskuuhun. Saalistaa kookkaita hyönteisiä kesäoinä lennossa, mihin suuri kita antaa mahdollisuuden. Pesii harvapuustoisilla männikkökankailla, kallioisilla alueilla ja hakkuuaukeilla.

Sääksi eli kalasääski

Pandion haliaetus Fiskgjuše
52–60 cm, siipiväli 152–167
cm, 1 000 paria, silmälläpidet-
tävä

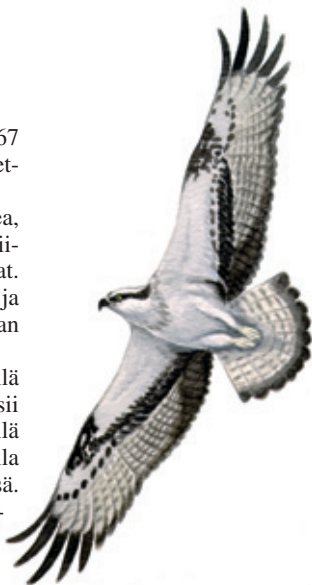
Pitkäsiipinen, alta vaalea, päältä ruskea petolintu. Liidossa siivet alaspäin kuperat. Kalastaessaan leluttelee ja syöksyy jalat edellä kalan kimppuun.

Talvehtii Afrikassa, meillä huhtikuusta syyskuuhun. Pesii kalaisten vesistöjen äärellä suuren puun latvassa, soilla matalissakin rämemännyissä.

Sääksen pesäpuut on rauhoitettu luonnonsuojelulailla.

Suurin osa tämänhetkisistä pesistä on ihmisen rakentamilla pesäalustoilla.

Pesinnän onnistumisen turvaamiseksi metsänhoito- ja korjuutoimia ei tehdä pesimäaikaan sääksen pesän läheisyydessä. Pesimäajan ulkopuolella pesäpuun läheisyydessä voidaan tehdä varovaisia hakkuita, joilla estetään lähimetsän kasvaminen niin, että pesä jäisi ympäröivien puiden latvusten katveeseen. Suomessa Sääksisäätiö ohjaa sääksen seuranta- ja suojelutyötä.

Kanahaukka

Accipiter gentilis Duvhök
49–64 cm, siipiväli 93–127 cm,
5 500 paria

Leveäsiipinen ja pitkäpyrstöinen petolintu, koiras selvästi naarasta pienikokoisempi. Sukulaistaan varpushaukkaa tukevampi, pitkäkautaisempi, lennossa rauhallisempi. Koiraskanahaukka ja naarasvarpushaukka melko samankokoiset. Siiveniskujen välillä liitäessään ei menetä korkeutta kuten varpushaukka. Nuorella haukalla pitkäjäsuovainen, vanhalla poikittaisjuovainen vatsapuoli.

Talvehtii Euroopassa, osa kannasta pysyttelee talven Suomessa. Pesii kuusi- ja sekametsissä, joissa riittävän järeitä pesäpuita. Pesämetsä usein tiheäpuustoinen, pohjoisessa männiköissäkin. Saalistaa mm. varislintuja, kyyhkyjä, kanalintuja, oravia ja jäniksiäkin. Kanahaukka rauhoitettiin kokonaan vuonna 1989.

Varpushaukka

Accipiter nisus Sparvhök
29–41 cm, siipiväli 58–80
cm, 13 000 paria

Lyhyt- ja leveäsiipinen peto-
lintu, siivenkärjet tylpät,
pyrstö pitkä. Muistuttaa
kookkaampaa sukulaistaan
kanahaukkaa. Koiras naa-
rasta pienikokoisempi. Len-
torata matkalennossa aalto-
mainen: nopeita siivenisku-
ja seuraa liito, jonka aika-
na menettää korkeuttaan
(vrt. kanahaukka). Nuorilla ja vanhoilla poikittais-
juovainen vatsapuoli, värityksessä eroja selkä- ja vatsapuolella.
Talvehtii Euroopassa, osa Suomessa. Täällä talvehtivat yksilöt
hakeutuvat taajamiin ja linturuokintojen läheisyyteen. Pesii
mieluiten nuorissa kuusitiheiköissä. Etelä- ja Keski-Suomessa
hiirihaukan ohella runsain petolintu. Saalistaa lintuja, jotka har-
voin rastaita suurempia.

Nuolihaukka

Falco subbuteo Lärkfalk
29–35 cm, siipiväli 70–84 cm,
2 800 paria

Jalohaukka, jolla kapeat pitkät sii-
vet. Taitava ja nopea lentäjä. Van-
halla linnulla musta valkoiseen ra-
joittuva viiksijuova ja läheltä erot-
tuva punaruskea alaperä. Vatsa-
puoli pitkittäisviiruin.

Talvehtii Afrikassa, meillä pää-
osin toukokuusta syyskuuhun.
Pesii monentyypisissä metsissä,
mutta suosii männikköisiä saaria,

niemiä ja muita ranta-alueita. Pesä usein vanhassa variksen pe-
sässä. Reviirillä aukeita alueita, joilla saalistaa pieniä lintuja ja
kesällä sudenkorentoja. Syö jaloissa pitämiään sudenkorentoja
lentäessään.

Hiirihaukka

Buteo buteo Ormvråk

46–58 cm, siipiväli 110–132 cm, 8 000 paria

Leveäsiipinen ja melko tukeva petolintu. Kaartelee pyrstö levitettyinä, siivet työntyvät hieman eteen. Maassamme tavataan kahta eri alalajia, ja yleisväritys vaihtelee vaaleasta tummaan. Pyrstö kuitenkin aina tiheän poikkijuovainen, ja rinnassa vaalea poikkivyö. Kokemuksen kautta oppii siluetti- ja lentotapaerot mm. mehiläishaukkaan verrattuna.

Talvehtii Euroopassa, meillä pääosin maaliskuusta lokakuuhun, harvinainen talvehtija.

Suosii sekametsiä, vaatii reviirilleen hakkuuaukeita, avoimia soita tai peltoympäristöä, joilla saalistaa mm. pikkunisäkkäitä, sammakoita ja matelijoitakin.

Mehiläishaukka

Pernis apivorus Bivråk

52–59 cm, siipiväli 113–135 cm, 4 500 paria, silmälläpidettävä

Muistuttaa hiirihaukkaa, mutta pitkä kaula tekee lentävän linnun päästä erottuvamman, vaalea rintavyö puuttuu, pyrstö melko pitkä. Vanhan linnun pyrstö tunnusomainen: leveä kärkivyö ja yksi tai kaksi kapeampaa juovaa. Nuori muistuttaa hiirihaukkaa enemmän.

Talvehtii Afrikassa, meillä toukokuusta elo–syyskuuhun. Pesä usein vesistöjen läheisyydessä ja hakkuuaukeisiin tai viljelyksiin rajoittuvissa reunametsissä. Pääravintona ampiaisten toukat ja pesät, myös sammakot, matelijat ja linnunpoikaset.

Maakotka

Aquila chrysaetos

Kungsörn

80–93 cm, siipiväli 190–225 cm, 250 paria, vaarantunut

Suuri pitkäsiipinen kotka, lento voimakasta. Muutamaa hidasta siiveniskua seuraa lyhyt liito. Kaartelussa siivet loivassa V-asennossa. Nuori lintu helpoin tuntea: pyrstössä musta kärkivyö ja valkea tyvi, siivillä suuret valkeat laikut. Valkoisen määrä vähenee iän myötä ja häviää ensimmäisten elinvuosien jälkeen kokonaan. Kaikissa puvuissa tummanruskeita

alueita ja yleensä erottuva vaaleampi kellanruskea niska.

Muutto- ja paikkalintu, osa Pohjois-Suomen nuorista kotkista talvehtii eteläisessä Suomessa. Levinneisyys pohjoispainotteinen, kanta elpymässä ja lienee hitaasti palaamassa Etelä-Suomeen. Vaatii vankkarakenteisen pesäpuun, pesimärauhan ja saalistukseen soveltuvia avoimia alueita. Pesäpuu suojeltu luonnonsuojelulaille. Varhainen pesijä. Hakkuita ei tehdä pesän läheisyydessä pesimäaikaan.

Lehtokurppa

Scolopax rusticola

Morkulla

33–38 cm, 120 000 paria

Pitkänokkainen ja pullea kahlaaja. Siivet leveät ja pyöreäkärkiset. Tapaa var-

mimmin soidinlennossa ilta- tai aamuhämärissä, jolloin lentää puiden latvusten yläpuolella. Soidinäni tunnusomainen sarja, jossa toistuu ensin matala narina 3–4 peräkkäinen, jota seuraa korkea sirahdus. Päiväsaikaan lajin tapaa ainoastaan, jos se metsässä tulee yllätetyksi. Silloin punaruskeasävyinen kurppa lähtee pakoon maasta muutaman metrin etäisyydeltä.

Talvehtii Euroopassa, meillä huhtikuusta lokakuuhun. Suosii lehti- ja sekametsiä, erityisesti rantametsissä ja purojen varsilla. Yhtenäinen levinneisyys ulottuu Oulun korkeudelle saakka.

Metsäviklo

Tringa ochropus

Skogssnäppa

20–24 cm, 65 000 paria

Kahlaaja, jolla mustat siivet, valkoinen yläperä ja pyrstössä tummia poikkijuovia. Vatsapuoli valkoinen. Muistuttaa liroa, joka on avoimien soiden laji. Äänekäs, soidinääni rytmikäs ”ti-tlyivi-ti-tlyivi-ti-tlyivi”. Järvenrantojen rantasipiä kookkaampi, lennossa erottuva rantasipin valkea siipijuova puuttuu.

Talvehtii Etelä-Euroopassa ja Afrikassa, meillä huhtikuusta elokuuhun. Pesä puussa, usein vanhassa rastaan pesässä. Metsälain turvaamalla suorantaisten metsälampien rannoilla, puron varsilla, myös avosoiden reunametsissä ja metsissä, missä on kosteita painanteita ruokailupaikoiksi.

Pyy

Bonasa bonasia Järpe

34–39 cm, 260 000 paria

Pyöreänoloinen kanalintu, selvästi teertä ja metsoa pienempi. Ruskean harmaankirjava, pyrstössä musta kärkivyö. Koiraan kurkku musta. Päälaella pieni töyhtö. Laulu korkea ja terävä vihellys. Lentoon lähtevän linnun tunnistaa hurisevasta äänestä. Muuten hiljainen ja jää helposti havaitsematta.

Paikkalintu. Runsain kanalintumme, joka viime vuosikymmeninä on taantunut mm. soiden ojitusten vuoksi. Tiheissä seka- ja havumetsissä, joissa aluskasvillisuus tarjoaa suojapaikkoja pedoilta. Talvella pääravintoa leppien ja koivujen norkot. Pesii siellä, missä on kuusimetsiä. Ei ryhmäsoidinta kuten teerellä ja metsolla.

Teeri

Tetrao tetrix Orre

40–58 cm, 170 000 paria, silmälläpidettävä

Koiras sinertävän musta, alaperä valkoinen. Lennossa erottuu valkoinen siipijuova. Pyrstö lyyramainen. Punaiset silmäheltat silmien päällä. Naaras ruskea tummin poikkiraidoin kurkusta alaperään. Koiras ja naaras metsoa pienempiä.

Paikkalintu. Lehti-, seka- ja havumetsissä. Pesä uudistushakkuulla, taimikossa tai varttuneessa metsässä, usein metsän reuna-alueilla. Äänekäs ryhmäsoidin, koiraat kokoontuvat maaliskuusta lähtien avosuolle, järven jäälle, hakkuuaukealle tai pelolle soimaan. Tällöin kuuluu kantava puliseva soidinääni. Väliin saattaa kuulua käheä suhiseva ääni. Yksittäiset koiraat pulisevat myös puiden latvoissa. Ruokailee talvisin koivikoissa, jolloin helposti havaittavissa. Taantunut viime vuosikymmeninä.

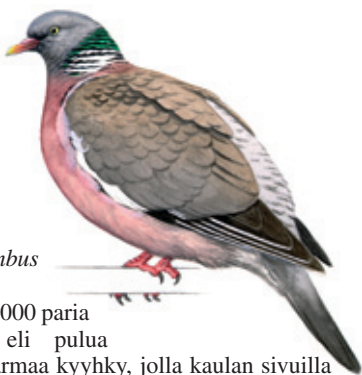
Metso

Tetrao urogallus Tjäder

54–90 cm, 140 000 paria, silmälläpidettävä

Koiras suuri ja painava, lentoon lähtiessä käy aikamoinen ryske. Tumma yleisväritys, josta erottuu valkea siipilaikku siiven-
taipeessa, kellertävä ”homenokka” ja punaiset silmäheltat. Naarasmetso eli koppelo koirasta pienempi, mutta teerinaarasta kookkaampi. Koppelon kurkku ja rinnan yläosa vailla poikkijuovitusta.

Paikkalintu. Varttuneissa kuusikoissa ja mäntykankailla, korvissa ja rämeillä. Käyttää talvisin ravintonaan ainoastaan männynneulasia (hakomismännyt). Ryhmäsoidin. Perinteiset soidinpaikat pyritään ottamaan huomioon metsien käsittelyssä. Metsänhoito ja korjuu on soidinalueella mahdollista toteuttaa niin, että soidin säilyy. Ei edellytä vanhaa metsää, osa soidinpaikoista nuoremmissa hoidetuissa männiköissä. Taantunut viime vuosikymmeninä.

Sepelkyyhky

Columba palumbus

Ringduva

38–43 cm, 170 000 paria

Kesykyyhkyä eli pulua

kookkaampi harmaa kyyhky, jolla kaulan sivuilla valkeat sepelkuviot ja siivillä valkeat juovat. Soidinlennossa nousee jyrkästi ylös, jonka jälkeen liittää alas siivet ja pyrstö levitettyinä. Laulu tunnusomainen matala hieman pöllömainen huhuilu. Euroopassa talvehtiva, meillä maaliskuun lopusta syyskuuhun. Satunnaistalvehtija. Kuusi-, lehti ja sekametsissä, jotka tarjoavat riittävän suojan risumaiselle pesälle. Suosii pellonreunametsiä viljelyksillä ruokaillen. Muualla Euroopassa sopeutunut pulun kaveriksi kaupunkiympäristöön. Tästä viitteitä myös meillä.

Korppi

Corvus corax Korp

54–67 cm, 6 000 paria

Kokonaan musta, metallinhohtoinen. Suurin varpuslintumme. Lentosiluetti tyypillinen, kaartelee usein.

Talvehtii Suomessa, varhainen pesijä. Reviiri laaja, pesä jyrkänkanteella tai puussa. Lentää usein pareittain, talvella suuriakin parvia kaatopaikoilla ja haaskoilla. Hyödyntää nykyään kaatopaikkoja, auton alle jääneitä supikoiria ja muita nisäkkäitä. Yleistynyt, menettänyt erämaalinnun maineen.

Huuhkaja

Bubo bubo Berguv

59–73 cm, 3 000 paria

Suurin pöllöimme. Kirjavan kellanruskea, mustia täpliä ja viirustusta.

Istuvalla linnulla erottuvat korvatupsut. Silmät oranssit. Laulu matala kaksitavuinen huhuilu ”huu-hu”, jossa paino ensimmäisellä tavulla, jälkiosa ensimmäistä matalampi. Toistaa ääntää noin kymmenen sekunnin välein tai harvemmin. Ääni kantautuu jopa neljän kilometrin päähän, kauas kuuluu vain huudon alkuosa. Huhuilee loppupalvesta kevääseen, aktiivinen jo hämärissä ennen pimeän tuloa.

Talvehtii Suomessa. Jyrkänteiden ja kallioiden pirstomissa kuusi- ja mäntymetsissä. Pesä jyrkänteellä tai muussa suojaisessa paikassa. Syö nisäkkäitä, mm. jäniksiä sekä lintuja, mm. variksia, lokkeja ja kanalintuja. Osa kannasta hyödyntää kaatopaikkojen rotta-apajia. Runsastunut, aiemmin voimakkaasti vainottu.

Varpuspöllö

Glaucidium passerinum Sparvuggla

15–19 cm, 10 000 paria

Punatulkun kokoinen hyvin pieni pöllö. Ruskean kirjava, alapuoli vaalea tummin pitkittäisviiruin. silmät keltaiset. Lento tikkamaisen aaltoilevaa. Ei huhuile, vaan viheltää. Laulu tiheästi toistuva yksitavuinen vihellys ”hii”, kuultavissa loppupalvesta alkaen ilta- ja aamuhämrissä ja pimeälläkin. Ääni kantautuu parhaimmillaan noin kilometriin saakka.

Talvehtii Suomessa. Monentyypisissä metsissä: varttuneissa kuusimetsissä, sekametsissä ja männiköissä. Kolopesijä, pesii vanhoissa tikankoloissa. Syö lintuja, myös itseään suurempia rastaista ja pikkunisäkkäitä. Tekee talvisia ruokavarastoja koloihin, myös linnunpönttöihin. Runsastunut, hyötynyt lintulautaruokinnan yleistymisestä.

Lehtopöllö

Strix aluco Kattuggla
37–43 cm, 2 000 paria

Puku harmahtava tai ruskea, tummaa viirutusta. Hartioilla valkea täplärivi. Silmät mustat. Laulu aavemainen melko korkea kaksiosainen huhuilu, ensimmäinen osa yksitavuinen venyvä puhallus, toinen monitavuinen pitkä osa seuraa muutaman sekunnin kuluttua. Huuto kantautuu kahden, kolmen kilometrin päähän. Usein kuuluva ääni on myös kaksiosainen ”kevitt”-huuto.

Talvehtii Suomessa. Yöaktiivinen. Maan eteläosien lehti- ja sekametsissä viljelysten ja järvien läheisyydessä. Myös kaupunkien puistoissa. Syö pikkujyrsijöitä. Kolopesijä, merkittävä osa kannasta pesii pöntöissä.

Viirupöllö

Strix uralensis Slaguggla
50–59 cm, 3 500 paria

Isokokoinen, ruskeanharmaa pöllö, tummaa viirutusta. Silmät mustat. Lentävän linnun vaaleus kiinnittää huomion. Tavallisin laulu syvä bassomainen rytmikäs parin kilometrin päähän kuuluva huhuilu, jossa alkuosa kaksitavuinen ja muutaman sekunnin tauon jälkeen kuuluva loppuosaa viisitavuinen sarja.

Talvehtii Suomessa. Yöaktiivinen. Havu-, lehti- ja sekametsissä. Kolopesijä, merkittävä osa kannasta pesii pöntöissä. Myös ontoissa puissa ja vanhoissa haukkojen pesissä. Emot aggressiivisia ja hyökkäviä pesän läheisyydessä. Syö pikkujyrsijöitä ja mm. lintuja. Saalistaa etenkin nuoren taimivaiheen talousmetsissä.

Lapinpöllö

Strix nebulosa Lappuggla

59–68 cm, 1 000 paria

Isokokoinen, harmaa. Naamakiehkura, jossa tiheästi tummia renkaita, silmät keltaiset. Laulu hyvin matala ja kumea huhuilu, joka kuuluu vain noin 400 metrin päähän. Talvehtii Suomessa, vaelluksia. Itäinen taigan asukki, meillä levinneisyys painottuu Keski- ja Pohjois-Suomeen. Monenlaisissa metsissä, pesä lähellä avoimia saalistusmaita. Pesii katkenneiden puiden päällä, vanhoissa petolintujen pesissä, joskus maassa. Osa emoista poikas-aikaan hyökkäviä. Syö pikkujyrsijöitä.

Helmipöllö

Aegolius funereus Pärluggla

22–27 cm, 15 000 paria

Melko pieni, isopäinen pöllö. Selkäpuoli ruskea, vaaleaa juovittusta, vatsapuoli valkea, ruskeaa kirjavuutta. Laulu kauas kantava hieman loppua kohti nouseva puputussarja ”pu-pu-pu-pu-pu-pu-pu”. Varpuspöllöä kookkaampi, eikä istu puiden latvoissa, mikä on varpuspöllölle tyypillistä.

Talvehtii Suomessa, vaelluksia. Runsaslukuisin pöllömme. Yöaktiivinen. Monenlaisissa metsissä, pesii myyrätilanteen mukaan, joten pesimäkannan koko vaihtelee. Kolopesijä.

Kuukkeli

Perisoreus infaustus Lavsriska

26–29 cm, 40 000 paria, silmälläpidettävä

Suuren rastaan kokoinen varislintu. Ruskea, ruosteensuskeaa pyrstössä ja siivillä. Erilaisia naukuvia ja karheita ääniä.

Talvehtii Suomessa, paikkalintu, rengastuksen avulla havaittu yksilöiden siirtyvänkin. Havu- ja sekametsissä, eteläiset elinympäristöt melko tiheitä ja suojaista metsiä, ei välttämättä vanhoja. Suosii naavaisia metsiä. Levinneisyys pohjoinen, maan eteläosissa hajanaisia esiintymiä. Esiintymisalueen etelärajalla sekä taantuvia että menestyviä populaatioita. Varislintuna kaikkiruokainen, tekee talvivarastoja naavojen sekaan ja puunkoloihin ja kaarnan rakosiin. Peloton, hamuaa retkeilijän eväitä Lapissa.

Käenpiika

Jynx torquilla Göktyta

16–18 cm, 25 000 paria, vaarantunut

Ruskeanharmaan kirjava, alapuoli vaalea tummin pilkuin, rinta beige. Tumma silmäjuova, erottuvat tummat juovat myös selkäpuolella.

Tikkoihin kuuluva pitkän matkan muuttaja, talvehtii Afrikassa, meillä toukokuusta syyskuuhun. Kolopesijä, pesii valmiissa luonnonkoloissa tai pöntöissä. Syö pääosin muurahaisia. Kanta painottuu maan etelä- ja keskiosien lehti- ja sekametsiin, suosii metsänreunoja ja rantametsiä. Huomaamaton paitsi laulaessaan kiinnostavaa hieman pikkutikkamaista sarjaa. Taantunut voimakkaasti meillä ja muualla Euroopassa, varmaa syytä ei tiedetä.

Harmaapäätikka

Picus canus Gråspett

27–32 cm, 2 000 paria, silmälläpidettävä

Selkäpuoli vihreä, pää harmaa, koiraalla punainen otsa. Voi sekoittaa vain vihertikkaan, joka on meillä erittäin harvinainen satunnaisvieras.

Talvehtii Suomessa. Kanta painottunut maan lounaisosiin, mutta pesii harvakseltaan Keski-Suomessakin. Jalopuumetsissä, lehti-, seka- ja mäntymetsissäkin. Suosii haavikoita. Laulu voimakas laskeva ja loppua kohti harveneva huutosarja. Soidinrummutus melko heikko, kesto noin 1,5 sekuntia. Syö hyönteisiä, etenkin muurahaisia. Hyötyy haavan suosimisesta säästöpuuna.

Palokärki

Dryocopus martius Spillkråka

40–46 cm, 11 000 paria

Musta variksen kokoinen tikka. Koiraan päälaki ja naaraan päälaken takaosa punainen. Silmä valkea, nokka vaalea. Lento tunnusomaista, hoippuvaa. Läpi vuoden äänekäs, kesällä hiljaisempi, kuuluvia huutoja ja huutosarjoja. Keväinen rummutussarja hyvin voimakas ja kantava, kesto noin 2–3 sekuntia.

Talvehtii Suomessa. Monenlaisissa metsissä, pesä kookkaassa haavassa tai männyssä. Kolopesijä. Syö kekomuurahaisia ja lahoppuiden hevostuorahaisia. Hyötyy säästöpuista ja hevostuorahaisten suosimien puiden säästämisestä hakkuiden yhteydessä.

Käpytikka

Dendrocopos major Större hackspett

23–26 cm, 240 000 paria

Musta selkäpuoli, lentävälläkin linnulla hyvin erottuvat valkoiset hartialaikut, alaperä punainen. Koiraalla punainen niska, naaraalla musta. Nuorella koko päälaki punainen. Lentävällä linnulla mustista siivistä erottuvat valkoiset kapeat poikkijuovat. Yleisin ääni terävä ”gyt”, myös karhea huutosarja. Keväisen rummutuksen kesto noin 0,4–0,8 sekuntia. Poikasilla kuuluva kimittävä kerjuaääni.

Talvehtii Suomessa, vaelluksia huonoina käpyvuosina. Kaikenlaisissa metsissä, esiintyminen painottuu havumetsiin. Talviravintona havupuiden siemenet, muulloin myös hyönteiset, joskus linnunmunat ja poikasetkin. Kolopesijä. Vähemmän riippuvainen lahoppuusta kuin muut tikat.

Valkoselkätikka

Dendrocopos leucotos Vitryggad hackspett

25–28 cm, 20 paria, äärimmäisen uhanalainen

Käpytikkaa hieman suurempi. Käpytikan valkoiset hartialaikut puuttuvat, sen sijaan takaselkä valkoinen (etuselkä musta). Kupeet viiruiset, alaperä vaaleanpunainen. Koiraan koko päälaki punainen, naaraan musta. Rummutus voimakas, kesto 1,1–1,4 sekuntia.

Talvehtii Suomessa, vaelluksia. Lehtimetsissä ja lehtipuuvaltaisissa sekametsissä, joissa runsaasti lahoavaa lehtipuuta. Syö lahovissa lehtipuissa eläviä hyönteisiä. Hyötyi aikanaan metsäpalojen jälkeen syntyneistä koivumetsistä ja myöhemmin kasvikulttuurista. Nykyinen kanta hyvin niukka.

Pikkutikka

Dendrocopos minor Mindre hackspett

14–16,5 cm, 5 000 paria, vaarantunut

Pieni, vain peipon kokoinen tikka. Mustan, valkoisen ja punaisen kirjava kuten selvästi isokokoisemmat käpy- ja valkoselkätikkakin. Punaista kuitenkin vain koiraan pääläella. Selän valkea ulottuu ylemmäs kuin valkoselkätikalla, ja alaperä valkoinen. Kupeilla heikkoa viirutusta. Laulu tasainen sarja, muistuttaa hieman käenpiian laulua. Rummutus nopea, kesto noin 1,2–1,8 sekuntia.

Talvehtii Suomessa, vaelluksia. Lehtimetsissä, metsälain turvaamalla lehtipuustoisilla rantaluhdilla ja muissa rantametsissä, joissa lahoavaa lehtipuuta.

Pohjantikka

Picoides tridactylus Tretåig hackspett

21,5–24 cm, 17 000 paria, silmälläpidettävä

Mustan ja valkean kirjava tikka, jolla läpi selän kulkee valkoinen leveä juova. Punainen väri puuttuu kokonaan, koiraan päälaki keltainen. Valkeissa kupeissa tummaa raidoitusta.

Talvehtii Suomessa, vaelluksia. Pesimämetsän iällä ei ole merkitystä, kunhan äskeittäin kuolleita kuusia tai mäntyjä lahoppuhyönteisineen on riittävästi. Luonnontilaisista on runsaimmin metsäpalojen jälkeen, kun elävä puusto on palon jäljiltä vielä hyvin nuorta. Luonnontilaisimmat metsät Suomessa ovat kuitenkin pääosin melko vanhoja. Esiintyminen painottuu Pohjois-Suomen havumetsiin, joissa lahoppuuta on riittävästi. Pesii harvakseltaan Etelä-Suomen talousmetsissäkin siellä, missä lahoppukeskittymien tarjoama ravinto riittää sekä emoille että kasvatettaville poikasille.

Tilhi

Bombycilla garrulus Sidensvans

18–21 cm, 20 000 paria

Päälaen töyhtö tunnusomainen. Punertavanruskea, pyrstön kärki keltainen, siivissä keltaista ja valkoista. Talvisin tiheissä parvissa. Heleä ääni.

Muuttolintu, jonka esiintymistä pihlajanmarjasato ohjaa. Hyvinä pihlajanmarjavuosina yleinen talvilintu. Pesii Itä- ja Pohjois-Suomessa havu- ja sekametsissä, kanta painottunut Lapin itäosiin. Pesimäaikana huomaamaton. Ensimmäinen tieteellisesti raportoitu tilhen pesä on vasta vuodelta 1856. Pesät usein tihentymänä toistensa läheisyydessä.

Kangaskiuru

Lullula arborea Trädlärka

13,5–15 cm, 800 paria, silmälläpidettävä

Hyvin lyhytpyrstöinen, kiurumaisen leveät siivet. Ruskeankirjava yläpuoli, valkea vatsa. Istuvalla linnulla siiventaipessa tumma laikku, jonka molemmin puolin valkeaa. Istuu usein näkyvällä paikalla sähkölangalla tai puussa.

Talvehtii Euroopassa. Saapuu tavallisesti jo maaliskuussa. Helppoin havaita alkukevällä laulukauden aikana, kun koiras esittää laululentoaan. Avoimilla Etelä-Suomen mäntykallioilla ja –kankailla ja kuivien kankaiden hakkuuaukeilla. Esiintyy meillä levinneisyytensä ääri rajoilla. Esiintymistä Suomessa rajoittavat muut tekijät kuin sopivien pesimäelinympäristöjen puute.

Metsäkirvinen

Anthus trivialis Trädpiplärka

14–16 cm, 2 200 000 paria

Tyypillinen kirvinen, niittykirvistä voimakasrakenteisempi, etenkin nokka. Pesimäympäristö ja äänet erilaiset. Arka. Havaitsee parhaiten laululennossa, joka alkaa puun latvasta. Lintu nousee laulaen ensin lähes suoraan ylös, liittää sitten jäykin siivin alas uuteen puuhun.

Talvehtii Afrikassa, meillä huhtikuusta syyskuuhun. Pajulinnun ja peipon jälkeen Suomen yleisin lintulaji. Suosii mäntyvaltaisia metsiä ja metsän reunoja sekä alueita, joilta puuttuu tiheä pensastai alikasvoskerros.

Peukaloinen

Troglodytes troglodytes Gärdsmyg

9–10,5 cm, 33 000 paria

Hyvin pieni, pyöreänoloinen. Kauttaaltaan ruskea, alta vaaleampi. Lyhyt pystyssä sojottava pyrstö tunnusomainen. Äänekäs ja siksi helposti havaittavissa. Varoitusääni terävä rätiinä. Laulu linnun kokoon nähden hyvin voimakas ja läpitukeva.

Talvehtii Euroopassa, satunnaisesti Suomessakin. Huhtikuusta marraskuuhun. Pesii havu- ja sekametsissä tuoreilla kankailla ja korvissa. Suosii kaikenikäisiä metsiä, missä on myrskyn juurakoineen kaatamia puita ja ryteikköjä. Pesä usein kaatuneen puun juurakossa.

Rautiainen

Prunella modularis

Järnsparv

13–14,5 cm, 400 000 paria

Ruskeankirjava, tummanharmaa pää. Yleissävyltään tumma. Laulu hennon kirkas ja korkea noin 2 sekuntia kestävä säe, jonka laulaa usein puun latvassa.

Talvehtii Euroopassa, meillä huhtikuusta lokakuuhun. Yleinen kuusikoiden laji Metsä-Lappiin saakka, mutta huonosti tunnettu. Etelä-Suomessa lehti- ja sekametsissäkin, joissa alikasvoksena kasvavia kuusia tai muita pensaskerroksen suojaavia tihentymiä. Etenkin metsän reunaosissa. Laulukauden ulkopuolella vaikea havaita, mutta vierailee punarinnan ohella lintulau-doilla huhtikuuisina takatalvipäivinä.

Punarinta

Erithacus rubecula

Rödhake

12,5–14 cm, 1 000 000 paria

Nappisilmäinen ja suhteellisen suuripäinen lintu. Selkäpuolelta tasaisen ruskea, vatsapuolelta vaalea. Ruosteenpunainen rinta, punainen ulottuu silmään ja nokan yläpuolelle asti. Nuorelta punainen rinnan väritys aluksi puuttuu. Hyppii maassa tasajaloin, niailee ja kohottaa välillä pyrstöään. Laulu kaunis jorkelteleva heleä säe, säikeiden koko ajan hieman vaihdellessa. Aktiivinen hämärissä; metsälinnuista illan viimeisiä ja aamun ensimmäisiä laulajia. Kutsuääni terävä ”tik”. Punarinnan terävät ”tik-ik-ik-ik...” sarjat ovat yleisimpiä ääniä luonrossamme etenkin syksyllä muuttoaikaan ilta- ja aamuhämärissä.

Talvehtii Euroopassa, satunnaistalvehtija. Runsaimpia lintujamme. Kaikenlaisissa metsissä karuimpia männiköitä lukuun ottamatta, suosii kuusikoita. Kovat pakkastalvet Euroopassa verottavat tilapäisesti kantaa.

Sinipyrstö

Tarsiger cyanurus

Blåstjärt

13–14 cm, 100 paria, vaarantunut

Vanhalla koiraalla tummansininen selkäpuoli ja pää, kurkku ja vatsapuoli valkeat, kupeet oranssit. Naaras ja edellisenä vuonna syntynyt koiras väritykseltään vaatimattomampia. Kupeet niilläkin oranssit ja pyrstön yläpuoli sininen, mitä voi olla kuitenkin vaikea havaita. Nykii pyrstöään ja siipiään. Laulu kirkas säe, joka kuuluu puun latvasta etenkin yöllä tai aamuyöstä.

Hyvin vähälukuinen pesijä. Pitkän matkan muuttaja, talvehtii Itä-Aasiassa. Itäinen taigan laji, jonka levinneisyysalueen län sireuna ulottuu itäiseen Suomeen. Saapuu meille toukokuun lopulta alkaen. Etenkin varttuneissa ja vanhoissa vaaranrinnekuusikoissa.

Leppälintu

Phoenicurus phoenicurus

Rödstjärt

13–14 cm, 590 000 paria

Koiras värikäs: musta kurkku, oranssi rinta, valkea otsa, selkä harmaa. Naaras yksivärisempi, harmaanruskea. Molemmilla sukupuolilla ruosteenvinainen pyrstö, jotta värisyttävät. Laulaa jo hämärissä, maan pohjoisosissa öisin.

Talvehtii Afrikassa, meillä toukokuusta elo–syyskuuhun. Suosii valoisia mäntykankaita. Kolopesijä, hakeutuu pihapiirin pönttöihin. Talvehtimisalueiden sääolot vaikuttavat selvästi kannan suuruuteen. Sahelin pahimmat kuivuusjaksot ovat näkyneet leppälinnun taantumisena.

Punakylkirastas

Turdus iliacus Rödvingetrast
19–23 cm, 2 100 000 paria

Pieni rastas, jolla vaalea silmäkulmanjuova ja ruosteenpunaiset kupeet. Selkäpuoli tumma, vatsapuoli vaalea, rinnassa ja kuppeilla viirutusta. Äänekäs, pesälle sattuessa varoittelee aktiivisesti rätisten. Laulu kaksiosainen: reipas kuuluva alkuosa, ja vaimeampi kitisevä jälkiosa. Vaikka laulun rakenne on kaikkialla sama, se vaihtelee alueellisesti paljon, ja laulusta on erotettavissa mittaamaton määrä alueellisia murteita. Kutsuääni venyvä ”tsiii”, joka on tavallisin syyskuun lopun ja lokakuun alun yötaivaan äänistä punakylkirastaiden pitäessä yhteyttä toisiinsa öisissä muuttoparvissa.

Talvehtii Euroopassa, meillä huhtikuusta lokakuuhun. Satunnainen talvivieras, etenkin hyvinä pihjalanmarjatalvina. Suomen neljänneksi runsain pesimälaji. Räkättirastas on maan eteläosissa paikoin runsaampi. Monenlaisissa metsissä, aukeiden reunoissa, karuja männiköitä välttämällä.

Laulurastas

Turdus philomelos Taltrast
20–22 cm, 700 000 paria

Pieni rastas, jolta puuttuu punakylkirastaan värikkäät puvun yksityiskohdat. Päältä ruskea, alta valkea, mustapilkkuinen. Kuppeilla, rinnassa ja siiven alapinnoilla kellanruskeaa. Muistuttaa pienikokoista kulorastasta. Laulu rauhallista, tyyppillistä on saman aiheen toistuminen useita kertoja peräkkäin, kunnes aihe taas vaihtuu. Kutsuääni on terävä ”tsik”, jonka kuulee myös syysöinä rastaiden muuttoparvista. Muiden rastaiden tavoin hämmäraaktiivinen, laulaen myös iltaisin.

Talvehtii Euroopassa, meillä huhtikuusta lokakuuhun. Kuusi- ja sekametsissä ja männiköissäkin. Arka.

Mustarastas

Turdus merula Koltrast

23,5–29 cm, 210 000 paria

Koiras kokonaan musta, vanhalla keltainen nokka ja silmären-
gas. Naaras ja nuoret tummanruskeita, kurkku vaaleanruskean
kirjava, nokka tumma. Hyppii reippaana tasajalkaa maassa.
Laulu hyvin melodinen ja rauhallinen, huilumainen. Varoitus-
ääni ärhäkämpi sarja.

Talvehtii Euroopassa, osin Suomessa. Muuttavat yksilöt saapu-
vat maaliskuun lopussa ja huhtikuun alussa. Kuusi- ja seka- ja
lehtimetsissä. Runsastunut voimakkaasti, 1950-luvun kannan-
arvio vain 17 000 paria. Sopeutunut pesimälintuna kaupunki-
olosuhteisiin eteläisissä kaupungeissa.

Kulorastas

Turdus viscivorus Dubbeltrast

26–29 cm, 58 000 paria

Kookas ja pullea rastas, muistuttaa väritykseltään laulurastasta.
Lento raskasta ja aaltomaista. Selkäpuoli harmaampi, alta sel-
vemmin täplikäs. Laulu tuo mieleen mustarastaan, mutta ei ole
niin vaihtelevaa, sekä säkeet että tauot lyhyempiä. Kutsuääni
venyvä suriseva rätinä.

Talvehtii Euroopassa, meillä huhtikuusta lokakuuhun. Arka
laajojen männikkökankaiden laji, harvapuustoisilla alueilla,
uudistusalojen reunametsissä. Muualla Euroopassa sopeutunut
kulttuuriympäristöön ja pesii mm. puistoissa.

Kultarinta

Hippolais icterina Härmsångare

12–13,5 cm, 17 000 paria

Päältä harmaanvihreä, alta tasaisen vaaleankeltainen. Nokka suhteellisen voimakas, pää kookas ja päälään höyhenet usein koholla. Viihtyy lehtipuiden latvustoissa ja on vaikea havaita. Laulu nopeaa ja vaihtelevaa, matkii muita lajeja. Muistuttaa yöaktiivisen luhtakerttusen laulua, joka on kuitenkin taitavampi ja viihtyy pensaikkoalueilla.

Talvehtii Afrikassa, meillä toukokuusta elokuuhun. Etelä- ja Keski-Suomessa lehti- ja sekametsissä, mm. rantalehdoissa, peltojen reunametsissä, puistoissa ja hautuumailla, missä korkea lehtipuustoa.

Lehtokerttu

Sylvia borin Trädgårdsångare

13–14,5 cm, 920 000 paria

Vihertävän ruskeanharmaa ilman erityistuntomerkkejä. Nokka suhteellisen paksu ja tylppä. Arka ja huomaamaton, tulee havaituksi yleensä laulusta. Laulu on kaunis ja pulppuileva, ilman selvää melodiaa. Kutsu- ja varoitusäänet kertuille tyypillisiä maiskauksia.

Talvehtii Afrikassa, meillä toukokuun lopusta elokuuhun. Rehevissä rantalehdoissa, lehtipuuvaltaisissa sekametsissä, puistoissa. Suosii pensaikkoisia metsiä, pesä suojaisassa pensaassa tai ruohostossa.

Pikkusieppo

Ficedula parva Mindre flugsnappare

11–12 cm, 1 500 paria, silmälläpidettävä

Vanhan koiraan pää harmaa, kurkku oranssinpunainen. Naaras ja edellisenä vuonna syntynyt koiras väritykseltään vaatimattomampia. Kaikissa puvuissa pyrstön väritys kivitaskumainen, osin musta, osittain valkoinen. Nykii pyrstöään usein sieppomaisesti ylös. Tummaa silmää ympäröi valkea silmärenkas. Laulussa kirjosioppomaisuutta, mutta loppuosa selkeän laskeva.

Talvehtii Afrikassa, meillä toukokuusta syyskuuhun. Varttu-neissa ja vanhoissa kuusi- ja sekametsissä. Purojen varsilla, rantametsissä. Pesii kantojen ja pötkelöiden koloissa ja onkaloissa. Eteläinen, Keski-Suomeen saakka. Suhteellisen uusi pesimälintu, 1950-luvulla kannan kooksi arvioitiin 100 paria.

Pajulintu

Phylloscopus trochilus Lövsångare

11–12,5 cm, 10 000 000 paria

Vilkas ja rauhaton lehvästössä ruokaillessaan. Harmahtavan ruskeanvihreä yläpuoli, kurkku ja rinta kellanvalkoiset, syksyiset nuoret linnut alta keltaisempia. Kellanvalkea silmäkulmanjuova. Muistuttaa tiltalttia, josta eroaa äänestä ja mm. vaaleampien jalkojen perusteella. Laulaa ahkerasti noin kolmen sekunnin mittaista laskevaa, hieman surumielistä säettä. Kutsuääni pehmeä kaksitavuinen ”hyitt”.

Talvehtii Afrikassa, meillä toukokuusta syyskuuhun. Pesii kaikenlaisissa metsissä, joissa on edes muutama lehtipuu. Suosii valoisia lehti- ja sekametsiä. Pesä maahan rakennettu uunilinnun ”uuni”. Suomen runsain pesimälintu, yleistynyt viime vuosikymmeninä.

Hippiäinen

Regulus regulus Kungsfågel

8,5–9,5 cm, 920 000 paria

Euroopan pienin lintu. Pyöreänoloinen, suhteellisen suuri pää. Peloton. Vihreä yläpuoli, alapuoli likaisenvalkkea. Päässä keltainen juova, vanhalla koiraalla keltaisen seassa oranssia, mikä jää usein piiloon. Korkeita ja ohuita ääniä. Laulu hyvin korkea muutaman kerran peräkkäin toistettu säe.

Noin puolet kannasta talvehtii Suomessa, ja puolet muualla Euroopassa. Leutoina talvina kuolleisuus on meillä 30–50 %, kovina pakkastalvina 80–90 %, ja esimerkiksi talvena 1986–1987 peräti 97 %. Varttuneiden kuusikoiden ja kuusivaltaisten sekametsien lintu. Pesäkin kuusessa.

Hömötiainen

Parus montanus Talltita

12–13 cm, 910 000 paria

Harmaanruskea, valkeaan poskeen rajoittuva päälaki himmeänmusta, tumma kurkkulappu. Sekoitettavissa lähinnä viitatieeseen, joka on meillä hyvin harvinainen. Kutsuääni ”tsi-tsi tääh tääh tääh”. Laulaa sekä surumielistä säettä että iloisempaa liiverrystä.

Talvehtii Suomessa. Monenikäisissä ja monenlaisissa sekametsissä, joissa lehtipuupökökelöitä. Rämeilläkin. Kolopesijä, kovertaa itse pesäkolon. Linturuokintojen vakiovieraita varsinkin metsäisillä seuduilla. Peloton.

Töyhtötiainen

Parus cristatus Tofsmes

10,5–12 cm, 330 000 paria

Selkä harmaanruskea, vatsa likaisen valkoinen. Helppo tuntea päälään kolmiomaisesta, mustanvalkeasta, raidallisesta töyhdistä. Kutsuääni poikkeaa selvästi muiden tiaisten äänistä. Laulu on kutsuäänien toistelua.

Talvehtii Suomessa. Maastoltaan vaihtelevissa havumetsissä, joissa alikasvoksena kuusta tai katajaa, kalliomänniköissäkin. Tekee itse pesäkolon lahopötkkelöön tai pesii valmiiseen koloon. Käy lintulaudoillakin.

Kuusitiainen

Parus ater Svartmes

10–11,5 cm, 50 000 paria

Muistuttaa pienikokoista talitiaista, keltainen väri kuitenkin puuttuu. Selkä siniharmaa, vatsa ruskeanharmaa. Päälaki ja laaja kurkkulappu mustat. Parhaana tuntomerkkinä niskan valkoinen laikku, siivillä kaksi valkeaa juovaa. Laulaa korkean kuusen latvassa nopeaa sarjaa ”sittju-sittju-sittju-sittju”.

Talvehtii Suomessa, vaelluksia etelään. Tiaisista suosii selvimmän kuusimetsiä ja kuusivaltaisia sekametsiä. Pesii toisinaan pihapiirien pöntöissäkin, ja käy talviruokinnalla.

Puukiipijä

Certhia familiaris Trädkrypare

12,5–14 cm, 100 000 paria

Kiipeilee hiirimäisesti puiden runkoja ja paksuja oksia kierteisesti ylöspäin. Ylös päästyään lennähtää seuraavan puun tyvelle. Selkäpuoli ruskeankirjava, vatsapuoli valkea. Nokka terävä, alaspäin kaareva. Kutsuääni korkea, hento ”srrii”. Laulu kirkas kahdesta kolmeen sekuntiin kestävä säe.

Talvehtii Suomessa, vaelluksia etelään. Havu- ja lehtimetsissä. Ainoana varpuslintuna erikoistunut hakemaan ravintonsa puiden rungoilta. Rakentaa pesän puun ja kuoren välissä oleviin onkaloihin. Lajille voidaan rakentaa erikoispönttöjä, joissa on kaksi tulo/menoaukkoa. Löytyy talvisista tiaisten sekaparvista, joissa eri lajien välille ei synny kilpailua niiden hakiessa ravintonsa puiden eri osista.

Kuhankeittäjä

Oriolus oriolus Sommargylling

22–25 cm, 5 000 paria

Vanha koiras kirkkaankeltainen, siipi, pyrstö sekä silmän ja nokan välinen ohjas mustat. Nokka punertava. Naaras ja edellisellä kesänä syntynyt koiras selkäpuolelta vihreitä, vatsapuoli likaisenvalkoa pitkittäisviiruin. Kupeilla vaihtelevasti kellertävää. Usein kuuluva ääni on närhimäinen käheä rääkäisy. Laulu kaunis, lyhyt, kuuluva, huilumainen, pehmeä vihellys.

Talvehtii Afrikassa, meillä toukokuusta elokuuhun. Pesimälinnuistamme esiintyminen painottuu vahvimmin Järvi-Suomeen, missä se on mieltynyt lehtipuuvaltaisiin rantametsiin ja vanhoihin kaskikoivikoihin.

Peippo

Fringilla coelebs Bofink

14–16 cm, 6 600 000 paria

Koiraan rinta ruskeanpunainen, päälaki ja niska harmaat. Naaraan yläpuoli harmaanvihreä, alapuoli harmaanvalkea. Kaikissa puvuissa siivillä kaksi valkoista juovaa ja harmaanvihreä yläperä. Laaja äänivalikoima: istuva lintu kutsuu usein terävällä ”fink”-äänellä, lentoääni on pehmeä ”jyp”, joka kuuluu mm. jatkuvasti muuttoparvista. Laulu on hyvin reipas ja terhakka vastakohtana esimerkiksi pajulinnun haikeampaan säkeeseen. Talvehtii Euroopassa, Suomessa harvalukuinen talvehtija. Muuttajia meillä maaliskuusta lokakuuhun. Kaikenlaisissa metsissä. Toiseksi runsain pesimälajimme. Joinakin vuosina ilmeisesti runsain, kun pajulinnun kannat käyvät alhaalla.

Järripeippo

Fringilla montifringilla Bergfink

14–16 cm, 1 700 000 paria

Kuin peippo, mutta yläperä kaikissa puvuissa valkoinen. Koiraan pää ja selkä kesällä mustat, kurkku ja rinta ruosteenkeltaiset, kupeilla mustia täpliä, nokka musta. Naaras hailakampi. Kutsuääni ryystävä ”dzää-y”, muuttoparvista kuuluu nenäsointinen lentoääni ”jäk”. Laulu yksitoikkoinen alituisen toistuva lyhyt ryystävä surina, muistuttaa viherpeipon laulua, mutta on tasaisempi.

Talvehtii Euroopassa, vähäinen määrä myös Suomessa. Muuttajia huhtikuusta lokakuuhun. Viidenneksi yleisin lintulajimme. Peipon pohjoinen vastine, Pohjois-Suomen metsien runsain lintu pajulinnun ohella. Etelä-Suomessa pesimäkanta on harva ja esiintyminen epäsäännöllistä. Kaikentyypisissä metsissä.

Vihervarpunen

Carduelis spinus Grönsiska

11–12,5 cm, 1 200 000 paria

Pieni, pyrstö lyhyt. Siivillä kellertävät juovat, pyrstön tyviosa keltainen. Kupeilla voimakkaita pitkittäisviiruja. Koiraan päälaki musta, naaraan harmaanvihreä. Tuntee helposti lentoäänestä, joka muistuttaa ruosteisen kiikun ääntä. Laulu kiivas visertävä sarja.

Talvehtii Euroopassa, myös meillä. Muuttajia maaliskuusta lokakuuhun. Kuusi- ja sekametsissä, männiköissäkin. Kuusen ja koivun siemensato vaikuttavat lajin vuosittaiseen yleisyyteen. Pesii usein muutaman parin lähekkäisinä ryhminä. Äänekäs ja helppo havaita. Talviset parvet ruokailevat mielellään lepissä. Oppinut hyödyntämään talviruokintojakin. Runsastunut selvästi viimeisten vuosikymmenten aikana.

Isokäpylintu

Loxia pytyopsittacus Större korsnäbb

16–18 cm, 36 000 paria

Pää iso, nokka voimakas ja koukkukärkinen. Eroaa pienemmästä sukulaisestaan nokan perusteella, joka on yhtä pitkä kuin paksu, etenkin alanokka pulleampi. Parvet äänekkäitä. Laulu melko hiljaista puun latvasta kuuluvaa liverrystä.

Talvehtii Suomessa, vaeltaa männyn siemensadon mukaan. Kaivaa järeällä nokallaan siemeniä männyn kävyistä niiden suomet avaten. Männiköissä ja mäntyä kasvavissa sekametsissä. Ruokailee myös mäntytaimikoissa. Esiintyminen vaihtelee huomattavasti seuraten kolmen–viiden vuoden jaksoja männyn siemensadossa. Kannan koko saattaa vaihdella jopa 10 000 ja 100 000 parin välillä. Pikkukäpylintu on isokäpylintua yleisempi. Aikainen pesijä, poikueet vaeltavat syntysijoiltaan jo loppukevällä.

Nökkavarpunen

Coccothraustes coccothraustes Stenknäck

16,5–18 cm, 300 paria, silmälläpidettävä

Nokka hyvin suuri ja kolmiomainen, pää iso, niska paksu, pyrstö lyhyt; etupainoinen. Puku rusehtava. Lennossa erottuu valkea siipijuova ja pyrstön leveä valkoinen kärki. Kutsuääni hyvin terävä ”tik”, jota toistaa lennossa. Laulu hiljainen ja vaatimaton. Osa muuttaa muualle Eurooppaan, osa talvehtii. Lauhkean vyöhykkeen lehtimetsien laji, jonka levinneisyysalueen pohjoisraja yltää maamme etelärannikolle ja Lounais-Suomeen. Tammi-vyöhykkeen jalopuulehdoissa, vanhoissa lehtisekametsissä ja puistometsissä. Yksittäisiä pareja saattaa pesiä Pohjois-Karjalassa saakka. Talvisia yksilöitä näkee ruokinnoilla ja reunametsien tuomissa marjoja syömässä. Nokassa on 50 kilopondin voima.

Pohjansirkku

Emberiza rustica Videsparv

13–14,5 cm, 230 000 paria

Koiraan niska ja rinta kesällä punaruskeat, pää musta, silmäkulmanjuova valkoinen. Naaras ja syyspukuiset linnut väreiltään hailakampia. Kutsu- ja varoitusääni terävä ”tsik”. Laulu pehmeä sirkkumainen säe.

Talvehtii Kaakkois-Aasiassa, meillä toukokuusta elo–syyskuuhun. Erikoistunut pesimään koivua ja kuusta kasvavissa, usein aukkoisissa kitumaan suometsissä: rämeillä, korvissa ja soistuneissa rantametsissä, kosteapohjaisissa taimikoissakin. Lajin ydinaluetta ovat Oulun seutu, Kainuu ja Itä-Suomi.

Lintukirjallisuutta ja yhteystietoja

Lintukirjallisuuden määrä on mittaamaton. Alla esimerkkejä kotimaisesta määrityskirjallisuudesta ja harrastusoppaista. Eri lajiryhmistä ja eri maiden linnustosta on julkaistu runsaasti teoksia.

Määritysoppaita

Forsman, D. 1996: **Lintukirja**. Tunnista sata suomalaista lintua. Weilin+Göös.

Jonsson, L. 1995: **Euroopan linnut**. Eurooppa, Pohjois-Afrikka ja Lähi-itä. Tammi.

Laine L. J. 1996: **Suomalainen lintuopas**. Helsinki Media 1996.

Lokki, J. & Palmgren J. 1997: **Suomen ja Pohjolan linnut**. WSOY.

Mullarney, K., Svensson, L. & Zetterström, D. 1999: **Lintuopas**. Euroopan ja Välimeren alueen linnut. Otava. Suomen oloihin soimentaneet Jännes, H. ja Nikander P. J.

Mullarney, K., Svensson, L. & Zetterström, D. 2001: **Suuri lintukirja**. Euroopan ja Välimeren alueen linnut. Otava. Suomen oloihin soimentaneet Jännes, H. ja Nikander P. J.

Muuta kirjallisuutta ja äänitteitä

Aro, S., Lähteenmäki, R. 1997: **Talvilintujen ruokinta**. Kirjayhtymä 1997.

Heiskanen, I. 2001: **Lintumme laulavat, kesän lintuja**, CD. BirdLife Suomi ry.

Holopainen, E. 1995: **Linturetkikohteet Suomessa**. WSOY.

Koivula, M., Södersved, J. 1996: **Ornimisen sietämätön keveys**. Kirjayhtymä.

Lokki, J. ym. 1997: **Suomen linnut cd-facta**. WSOY.

Metsäteho Oy 2002: **Metsänkäsitely ja linnusto**. Metsäteho Oy, Helsinki.

Mikkola M., Södersved J. 1990: **Kuu kiurusta kesään**. Kirjayhtymä.

Pöllänen, M., Kontiokorpi, J., Pietiläinen O.-P. & Veijalainen, E. 1996: **Arktika**. WSOY.

Väisänen, R. A., Lammi, E. ja Koskimies P. 1998: **Muuttuva pesimälinnusto**. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu.

Rengaslöydöistä

voi ilmoittaa rengastustoimistoon.

Luonnontieteellinen keskusmuseo

Rengastustoimisto

PL 17

00014 Helsingin yliopisto

(09) 1911 (vaihde)

elmu_ren@cc.helsinki.fi

BirdLife Suomi ry

on lintuharrastajien kattojärjestö. Sieltä saa lisätietoa linnuista, lintuharrastuksesta ja paikallisista lintuyhdistyksistä.

BirdLife Suomi ry

PL 1285

00101 Helsinki

(09) 4135 3300

<http://www.birdlife.fi>

UPM-Kymmene on suomalainen, kansainvälisesti toimiva metsäyhtiö, jonka juuret juontavat jo 1700-luvulle. UPM-Kymmene-konsernilla on Suomessa 29 puuta raaka-aineenaan käyttävää tehdasta, joiden vuotuinen puuntarve on yli 20 milj. m³. Valtaosa tästä puumäärästä saadaan kotimaan yksityismetsistä. Sitä varten UPM-Kymmene Metsä, joka on konsernin metsäosasto, tekee vuosittain lähes 40 000 puukauppaa.

UPM-Kymmene Metsä vastaa myös konsernin omien metsien hoidosta. Niitä on noin 900 000 hehtaaria. Metsäosastolla on oma taimitarha Joroisissa. Metsäosaston palveluksessa on 800 toimihenkilöä sekä 500 metsuria. Metsäkone- ja autoyrittäjiä ja heidän kuljettajiaan on 1 700.

UPM-Kymmene tarjoaa monipuolisia metsäpalveluja metsänomistajille, mm. metsäpalvelusopimuksen muodossa. Sopimuksia on tehty runsaat 7 000. Metsäpalvelusopimus on pitkäaikaiseksi tarkoitettu metsänomistajan ja UPM-Kymmenen välinen yhteistyösopimus, mikä laajimmillaan voi käsittää myös metsien hoidon.

UPM-Kymmene Metsä

PL 32, 37601 Valkeakoski
Puh. 0204 16 121, faksi 0204 16 120
www.puukauppa.com